

gent:

WANDELING
OP CAMPO SANTO

Herinneringen aan WOI

WANDELROUTE WOI

- 1 Striemberg
- 2 Adolf Dekeukelaere
- 3 Robert De Tremerie
- 4 Prosper Krické
- 5 Jules Van de Kerckhove
- 6 Jean Van Houcke
- 7 Aloïs De Laender
- 8 John Bekaert
- 9 Odile Maes
- 10 Henri Van Cleemputte

Campo Santo

Visitatiestraat 13
9040 Sint-Amandsberg

ZOMERPERIODE:

van 1 april tot en met 30 september van 7 uur tot 20 uur

WINTERPERIODE:

van 1 oktober tot en met 31 maart van 8 uur tot 17.30 uur

Beste bezoeker,

Welkom op Campo Santo, een van de mooiste begraafplaatsen van Gent. Met zijn eeuwenoude bomen, prachtige beschermde graven en waardevolle monumenten straalt de grafheuvel serene rust uit, een stille getuige van het verleden.

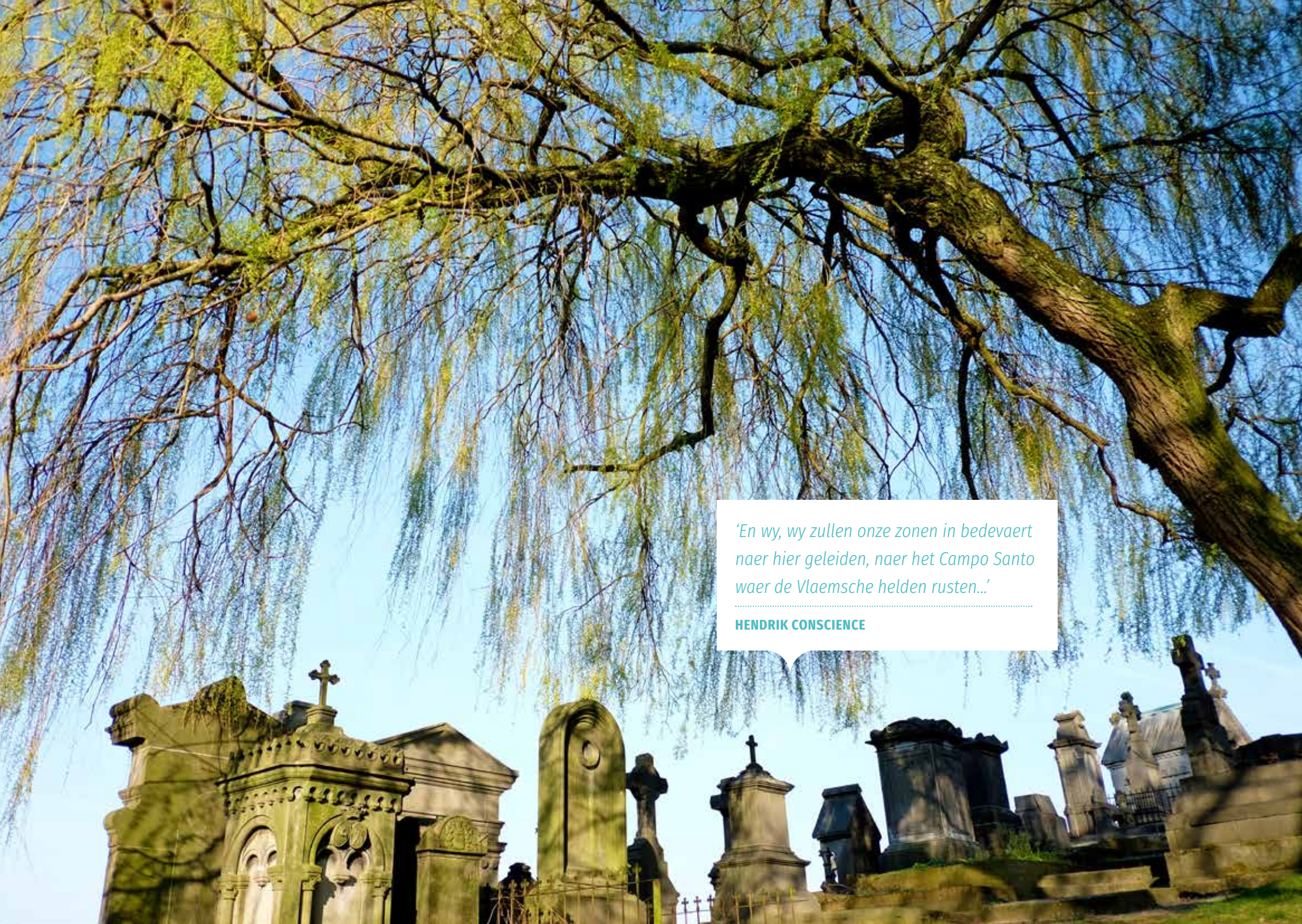
Campo Santo is bekend om zijn monumentale grafzerken in een mengeling van stijlen, van neogotiek tot art nouveau. Toch loop je er net zo goed langs bescheiden graven waarvan je niet vermoedt dat er een heel verhaal achter schuilt, zoals de graven van onbekende soldaten.

Deze folder neemt je mee op thematische wandeling, in de sporen van de Eerste Wereldoorlog. Meer dan 100 jaar geleden verlieten heel wat vaders, zonen, broers of kleinzonen hun families om aan het front te gaan vechten. Sommigen keerden nooit terug ... Anderen bleven in België en droegen op hun eigen manier een steentje bij. Aan de hand van 10 stopplaatsen ontdek je de boeiende, vaak ontroerende verhalen achter een aantal grafstenen op Campo Santo.

We wensen je een fijne wandeling

Met dank aan An Hernalsteen die deze wandeling samenstelde en aan iedereen die meewerkte.

*'En wy, wy zullen onze zonen in bedevaert
naer hier geleiden, naer het Campo Santo
waer de Vlaemsche helden rusten...'*

HENDRIK CONSCIENCE

Terug in de tijd

Het verhaal van Campo Santo

Campo Santo ligt op de natuurlijke helling van de Kapelleberg in Sint-Amandsberg, vlak aan de Sint-Amanduskerk.

Samen met de Sint-Amanduskerk werd Campo Santo ingewijd in december 1847. Het moest, net als Père Lachaise in Parijs, een plek worden waar begoede burgers hun eeuwige rustplaats kregen. De eerste begrafenis vond plaats op 9 december 1847. Jan Frans Willems,

schrijver en voorman van de Vlaamse beweging, was een van de eerste prominenten om er een plekje te krijgen. Sindsdien kregen nog heel wat andere bekenden hier de eeuwige rust, van katholieke beroemdheden tot kunstenaars en Gentse volkshelden, waaronder kunstkenner Jan Hoet, striptekenaar Marc Sleen en zanger Luc de Vos. In de loop van de geschiedenis werd de begraafplaats verschillende keren verder uitgebreid.

Gent

in de Eerste Wereldoorlog

Op 12 oktober 1914 maakten de eerste Duitse soldaten hun opwachting in Gent. 'De Duitschers zijn daar', schreeuwde men angstig door de straten. Oorlogsburgemeester Emile Braun zorgde ervoor dat de inname van Gent vreedzaam verliep. Tien ulanen (licht gewapende verkenners), zes te paard en vier per fiets, kwamen onder leiding van een sergeant van de Dampoort en stegen aan het stadhuis af, waar ze ontvangen werden door de burgemeester en het schepencollege, schrijft de Duitse militair Heinrich Wandt in zijn dagboek. Op 13 oktober 1914 wapperde de Duitse vlag aan het Gentse stadhuis. De stad kreeg een belangrijke rol toebedeeld als hoofdstad van het 'Etappengebied', een militaire zone voor depots, bevoorrading en verbindingswegen.

START

1

Striemenberg Heuvel voor helden

Na de Eerste Wereldoorlog circuleerden goede intenties in overvloed om een gedenkteken te bouwen voor de gesneuvelden. Op 26 november 1918, de allereerste gemeenteraad na de wapenstilstand, verwees burgemeester Van Cleemputte er in een toespraak al naar: 'De helden die onze vrijheid door hun bloed geheiligd hebben'. Toch bleef een monument uit.

Het duurde nog tot de jaren 70 voor een 'heldenheuvel' werd aangelegd op de top van de Striemenberg, ter herdenking van de slachtoffers van de Eerste en de Tweede Wereldoorlog. De plannen van architect Clemens Buntinx voor de bouw van een gedenkteken op de top van de berg werden in 1972 goedgekeurd, de werken duurden 3 jaar. Op 1 november 1975 werd het oorlogsmonument ingehuldigd.

Adolf Dekeukelaere Commissaris tijdens WO1

LIGGING: PLEIN I • RIJ 14 • NR. 36

Eind september 1914 werd Adolf Dekeukelaere de nieuwe politiecommissaris. Recht en orde laten heersen in Sint-Amandsberg tijdens de oorlog was geen droomjob. Bijna dagelijks kreeg de man nieuwe Duitse reglementeringen onder de neus geschoven, op overtredingen stonden strenge straffen.

Een van die regels was dat duivenmelkers hun beestjes aan moesten geven. Velen

negeerden dit bevel en draaiden hun lievelingen liever in de pan dan ze aan de bezetters uit te leveren. Elke keer als de Duitsers nog ondergedoken, illegale vliegtjes vonden bij de inwoners, mocht Dekeukelaere het gaan uitleggen.

Dankzij zijn diplomatieke overredingskracht kwam hij ongeschonden de oorlog door. In 1931 lonkte het pensioen, maar van de rust genieten was er niet bij. De gemeenteraad vroeg hem toezicht te houden op Campo Santo, ondertussen een flink uit de kluiten gewassen kerkhof. Hiervoor ontving hij de niet onaardige extra som van 3.000 frank per jaar. Erecommissaris Dekeukelaere overleed op 5 februari 1937.

20
183

GEMEENTE ST-AMANDSBERG

ALLERLAATSTE BERICHT

DUIVEN

Niettegenstaande ons aanhoudend aandringen, bestatigen wij met spijt dat er nog ingezetenen zijn onzer gemeente die durven duiven verbergen.

Dit is onverdraaglijk, en de gevolgen zouden pijnlijk en hoogst betreurenswaardig kunnen zijn.

Ook verwittigen wij de bedoelde ingezetenen dat meer dan ooit de overtreders zullen opgezocht en vervolgd worden.

St-Amandsberg, 27 Juli 1915.

DE BURGEMEESTER,
Dr Henri VAN CLEEMPUTTE.

St-Amandsberg, drukt. Ch. Snoeck

3

Robert De Tremerie *Gesneuveld aan het IJzerfront*

LIGGING: PLEIN 1 • RIJ 5 • NR. 3

Robert De Tremerie woonde met zijn ouders in de Meersstraat in Gent. Hij behoorde tot de milite van 1911 en diende bij de grenadiers, een soort elitesoldaten.

Op 22 oktober 1914 sneuvelde hij aan het IJzerfront in de buurt van Tervate. Het was te gevaarlijk om zijn lichaam tot veilig achter de linies te brengen, dus begroeven zijn kameraden hem ter plaatse aan de oever van de stroom. Zijn laatste rustplaats werd gemarkeerd met

een eenvoudig houten kruis. Enkele dagen later openden de Belgen de sluizen in Nieuwpoort. De IJzervlakte overspoelde en het graf van Robert verdween onder het brakke nat.

In 1920, toen het water zich al lang teruggetrokken had, werd zijn graf opnieuw ontdekt. De stoffelijke resten werden herbegraven in Stuvekenskerke, maar moeder De Tremerie wilde haar zoon dichterbij huis. In 1921 ging ze hem persoonlijk halen.

4

Prosper Krické *Onfortuinlijke spion*

LIGGING: PLEIN B • RIJ 28 • NR. 15

Toen de oorlog in alle hevigheid losbarstte, was Gentenaar Prosper Krické, geboren in 1866, te oud om aan het front te vechten. In 1916 besloot hij om het vaderland op een andere manier van nut te zijn.

Hij bespiedde treinloodsen, gepantserde wagons, vliegvelden en troepenbewegingen. Na drie maanden activiteit vloog hij tegen de lamp, werd hij gearresteerd en veroordeeld tot de doodstraf.

Op 15 mei 1916 werd hij samen met Charles Parenté, een van zijn kompanen, in de nationale schietbaan in Schaarbeek gefusilleerd en ter plaatse begraven. In 1919 kwamen zijn stoffelijke resten over naar Campo Santo.

Jules Van de Kerckhove

Bronzen soldaat

LIGGING: PLEIN A • RIJ 9 • NR. 2

Als student aan de Gentse universiteit genoot Jules Van de Kerckhove in 1914 volop van het studentenleven. Toen de oorlog uitbrak meldde hij zich, net als veel andere jonge mannen, aan als oorlogsvrijwilliger. Hij leerde een geweer hanteren en schopte het tot onderluitenant.

Op 17 april 1918 bestormde hij aan het hoofd van een groepje mannen de vijandelijke stellingen. Een kogel doorboorde zijn hart.

Volgens het grafopschrift sneuvelde Jules in Langemark, volgens de officiële versie in Merkem. Tot 1921 rustte hij op de militaire begraafplaats van Westvleteren. Na zijn dood ontving hij nog verschillende medailles. Beeldhouwer Leon Sarteel maakte voor hem een soldaat in brons.

6

Jean Van Houcke
Rustplaats op een mini-ereperk

LIGGING: PLEIN A • RIJ 40 • NR. 3

Begin september 1914 had het Belgisch leger zich teruggeplooid op het nationaal bollewerk in Antwerpen.

Op 27 en 28 september 1914 belegerden de Duitsers Antwerpen. Ze bestookten de fortengordel rond de havenstad met zware bommen en vernietigden daarbij het fort van Sint-Katelijne-Waver. Enkele dagen later gaf ook het fort van Walem zich over. Een van de gesneuvelden door het bommengeweld was Jean Van Houcke, een ingeweken West-Vlaming die in Sint-Amandsberg woonde. Samen met nog 45 anderen werd hij begraven in een massagraf in Sint-Katelijne-Waver, achter het fort van Walem. In 1916 werd zijn lichaam naar de stedelijke begraafplaats van Mechelen overgebracht en nog later keerde Jean terug naar zijn woonplaats. Op Campo Santo deelt hij dit ereperkje met nog andere gesneuvelden van de Eerste en Tweede Wereldoorlog.

Aloïs De Laender *Hij werkte zich dood*

LIGGING: PLEIN A • RIJ 34 • NR. 17

Duitsland kampte tijdens de Eerste Wereldoorlog met een nijpend tekort aan arbeidskrachten. Omdat mannen in bezette gebieden niet stonden te springen om voor de vijand te gaan werken, werden ze opgeëist en kwamen ze in de dwangarbeid terecht, de beruchte ZAB (Zivilarbeiterbataillon).

Ook in bezet België ronselden de Duitsers werkvolk. De Zivilarbeiters moesten onder meer verdedigingslinies aanleggen en herstellingswerken uitvoeren aan beschadigde spoorlijnen.

Door het zware werk in weer en wind en een nijpend tekort aan voedsel hielden deze dwangarbeiders het niet al te lang uit. Na enkele maanden stonden ze terug thuis, hondsmoe en vel over been. Sommigen stierven zelfs nog jaren na de oorlog door de geleden ontberingen. Datzelfde lot was Aloïs De Laender beschoren. Hij overleed in 1921.

8

John Bekaert *Vlaamse Amerikaan of Amerikaanse Vlaming?*

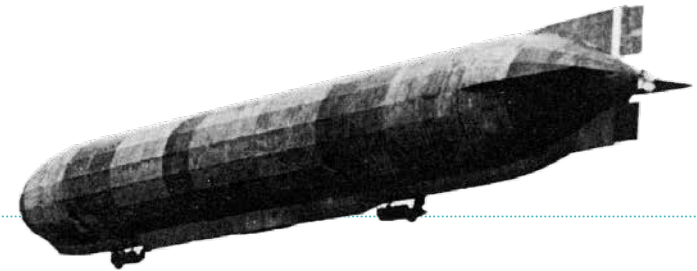
LIGGING: PLEIN D • RIJ 20 • NR. 1

John kwam op 9 december 1897 in Eke ter wereld als Jan Gerard Bekaert. Leefde het gezin Bekaert in armoede? Was Jan reislustig en bruste de avonturendrang door zijn bloed? Week hij daarom uit naar de Verenigde Staten? Niemand die het weet. Toen 'poor little Belgium' in WO1 onder de voet gelopen werd en de Amerikanen in 1917 op het slagveld verschenen, was Jan Gerard erbij. Hij sneuvelde in Verdun op 24 oktober 1918. Hoe John uiteindelijk in Sint-Amandsberg terecht kwam? Ook dat blijft een mysterie.

9

© collectie Frederik Vanderstraeten

Odile Maes

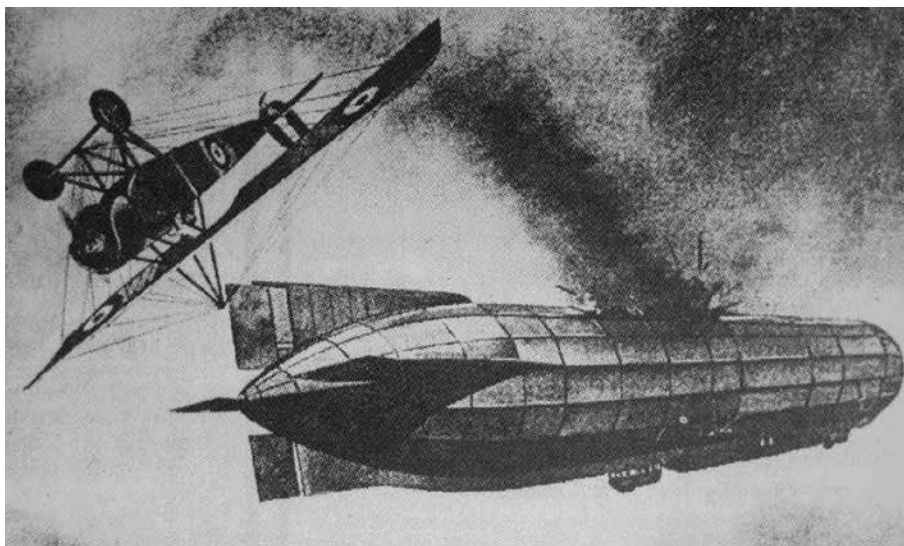
Verkeerde plaats, verkeerd moment

In de nacht van 7 juni 1915 raken de Engelse gevechtspiloot Reginald Warneford en de Duitse Zeppelin LZ 37 verwickeld in een duel op leven en dood boven het Gentse luchtruim. De LZ 37 stort in vlammen neer op straat, pal voor het klooster van de Visitatie aan de Visitatiestraat en gedeeltelijk op de muur van Campo Santo. In het begijnhof is de 9-jarige Odile Maes net op bezoek bij haar tante begijn. De verkeerde plaats op het verkeerde moment... De kleine Odile komt om in het drama. Twee dagen later wordt ze begraven, maar haar grafje is al lang verdwenen.

Odile was niet het enige slachtoffer van de gecrashte LZ 37.

Volgens een verslag werd zuster Eliza (Maria Coolsen) die nacht 'door de motor getroffen, haar bed vatte vuur en het arme slachtoffer, beroofd van alle hulp, werd levend verbrand'.

Andere zusters raakten zwaar gewond, zoals zuster Longina. Ze liep vreselijke brandwonden op in het gezicht en zou de rest van haar leven als invalide in een rolstoel slijten.

Toen de kerk tijdens het Interbellum werd uitgebreid, verdween de grafkelder van het Visitatieklooster onder het nieuwe koor. Een gedenkplaat vind je niet hier maar in de Visitatiestraat aan het Sint-Janscollege, samen met een afbeelding van Reginald Warneford.

Henri Van Cleemputte De barmhartige burgemeester

LIGGING: PLEIN Ed • RIJ 9 • NR. 12

Henri Van Cleemputte, geboren in Gent op 1 juli 1848, studeerde aan de medische faculteit en vestigde zich in 1873 als arts aan de Antwerpsesteenweg. Als sociaal geëngageerd man bekommerde hij zich tijdens de oorlog om de noodlijdenden. Zo was hij er als een van de eersten bij om de gewonden en stervenden bij te staan toen de Zeppelin LZ 37 uit de lucht geplukt werd. Ook na de oorlog konden de armen bij hem gratis medische verzorging krijgen.

In 1908 werd hij burgemeester van Sint-Amandsberg. Zijn rechterhand, politiecommissaris Adolf Dekeukelaere, nam de heikele kwesties van de bezetting voor zijn rekening. Van Cleemputte bleef burgemeester tot 1921. Een jaar later en straatarm blies hij zijn laatste adem uit op 15 september 1922 in het 'Hospice' van Sint-Amandsberg. Uit dankbaarheid schonken de burgers hem dit grafmonument. Het bronzen portret is gemaakt door A. de Bast.

Red een graf

Zorg jij mee voor de prachtige Gentse begraafplaatsen?

Lees op www.stad.gent/redeengraf
hoe je ons erfgoed onder je vleugels
kan nemen.

Gent telt 18 begraafplaatsen met
in totaal meer dan 90.000 graven.
Wil je graag wandelen op de andere
begraafplaatsen in Gent? Kijk op
www.stad.gent/begraafplaatsen